

Nr 11.

Ankom till riksdagens kansli den 28 mars 1941 kl. 12 m.

Utlåtande angående regleringen för budgetåret 1941/42 av utgifterna under riksstatens elfte huvudtitel, innefattande anslagen till folkhushållningsdepartementet.

(2:a avd.)

I det vid propositionen, nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1941/42 fogade utdraget av statsrådsprotokollet över folkhushållningsärenden för den 3 januari 1941 har departementschefen såsom inledning till redogörelsen för de frågor, som tillhöra regleringen för budgetåret 1941/42 av utgifterna under riksstatens elfte huvudtitel, innefattande anslagen till folkhushållningsdepartementet, lämnat en översikt över de ändringar i krisorganisationen och dess verksamhet, som ägt rum sedan föregående lagtima riksdag. Av denna översikt inhämtas bland annat:

Rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap har fått sin verksamhet successivt inskränkt, och större delen av dess personal har överflyttats till olika organ inom krisförvaltningen.

Till följd av olika Kungl. Maj:ts beslut har rikskommissionen sedan slutet av december 1939 och fram till mitten av september 1940 huvudsakligen fungerat såsom ett centralorgan för prövning av uppskovsärenden, vilka ärenden handlagts å kommissionens uppskovsavdelning. Allmänna avdelningen inom kommissionen har, förutom utförandet av tillfälliga uppdrag, sysselsatts med att utarbeta översikter angående åtgärder på folkhushållningsområdet. Från och med den 15 september 1940 har rikskommissionens arbetsområde ytterligare beskurits. Sålunda har kommissionens uppskovsbeviljande verksamhet övertagits av statens arbetsmarknadskommission, samtidigt som kommissionens uppgifter rörande frågor om undantag från tillämpningen av häst- och fordonsanskaffningslagen överförts till länsstyrelserna.

Statens bränslekommission har nybildats från och med den 1 juli 1940. Denna kommission har trätt i stället för statens gengasnämnd, statens kolnämnd, statens vednämnd samt bensin- och oljenämnden samt dessutom övertagit industrikommissionens tidigare befattning med frågor rörande försörjningen med bränsle och kraft. Bensin- och oljenämndens tidigare befattning med frågor rörande försörjningen med smörjmedel har dock övertagits av industrikommissionen.

Enligt den för bränslekommissionen gällande instruktionen (1940: 581) har kommissionen till uppgift att under Kungl. Maj:t handhålla ledningen av

Bihang till riksdagens protokoll 1941. 6 saml. Nr 11.

den under rådande utomordentliga förhållanden erforderliga regleringen av bränsleförsörjningen. Det åligger därjämte kommissionen att handlägga frågor rörande gasgeneratorer för motordrift samt att, efter förordnande av Kungl. Maj:t, omhändervisa den centrala drifttekniska ledningen av den elektriska kraftproduktionen och distributionen samt av det tekniska samarbetet mellan olika kraftföretag inom landet ävensom att handhåva de övriga uppgifter, som av Kungl. Maj:t till kommissionen överlämnas.

I kommissionens uppgifter ingår att verkställa utredningar rörande landets tillgångar och behov av bränslen samt att verka för importens upprätthållande eller, enligt Kungl. Maj:ts bestämmande, själv föranstalta om behövliga inköp från utlandet samt de inköpta varornas fraktande till landet. Därutöver åligger det kommissionen att planlägga och genomföra såväl åtgärder för den inhemska bränsleproduktionens ordnande och bedrivande som regleringar rörande den inre handeln med samt dispositionen över och användningen av olika slag av bränslen. Produktionen och användningen av ersättningsbränslen skola befrämjas och åtgärder för besparing och rationalisering av bränsleanvändningen vidtagas. I prisfrågor har kommissionen att verkställa erforderliga utredningar samt att, i den mån det ej förbehållits Kungl. Maj:t eller annan myndighet, bestämma eller överenskomma om priser och övriga försäljningsvillkor beträffande sådant bränsle, som underkastats statlig reglering. Slutligen skall kommissionen för tillgodoseende av krigsmaktens behov av bränsle samverka med vederbörande militära myndigheter.

Bränslekommissionen består av en ordförande och chef samt minst två och högst sex ledamöter (för närvarande fyra). Inom bränslekommissionen skola finnas — förutom ett gemensamt kansli, omfattande en kameralbyrå, ett sekretariat och en juridisk byrå — avdelningar, uppdelade på sektioner och byråer för olika verksamhetsområden. För närvarande finnas inrättade en planlägningsavdelning, en vedavdelning, en kolavdelning och en oljeavdelning. Vid sidan av avdelningarna finnas två fristående byråer, nämligen gengasbyrå och kraftbyrå. Vid kommissionens sida är såsom rådgivande organ ställt bränslekommissionens råd.

Statens trafikkommission har från och med den 15 augusti 1940 övertagit de uppgifter, som dessförinnan tillkommit transportkommissionen och sjöfartsnämnden.

Enligt gällande instruktion för trafikkommissionen (1940:747) har kommissionen att under Kungl. Maj:t handhåva ledningen av den under rådande utomordentliga förhållanden erforderliga regleringen av landets trafikväsen, däri inräknat jämväl trafiken mellan utrikes orter med svenska fartyg, ävensom att handhåva de övriga uppgifter, som av Kungl. Maj:t till kommissionen överlämnas. Kommissionen skall med uppmärksamhet följa den allmänna utvecklingen inom trafikväsendet samt vidtaga eller hos Kungl. Maj:t föreslå de åtgärder, vilka kommissionen därutinnan finner påkallade. Till fullgörande av sina skyldigheter har kommissionen att utföra planläggning, verkställa utredningar och giva de direktiv på trafikväsendets område, som av förhållandena befinnas påkallade. Särskilda regleringsuppgifter ha ålagts kommissionen i fråga om försörjningen med driv- och smörjmedel för olika trafikmedel till vinnande av besparing och rationalisering i fråga om användningen av dylika förnödenheter. För tillgodoseende av krigs-

maktens behov skall kommissionen samverka med vederbörande militära myndigheter.

Trafikkommissionen skall bestå av en ordförande och chef samt minst två och högst sex ledamöter (för närvarande fyra). Inom kommissionen skola finnas, förutom ett gemensamt kansli, sektioner till det antal och med de huvudsakliga verksamhetsområden, som Kungl. Maj:t bestämmer. För närvarande finnas en sektion för ärenden rörande utrikes sjöfarten, en sektion för ärenden rörande den inrikes sjöfarten och hamnarna, en sektion för ärenden rörande järnvägstrafiken och civila luftfarten samt en sektion för ärenden rörande motorfordonstrafiken. Vid kommissionens sida är såsom rådgivande organ ställt trafikkommissionens råd.

Även den *lokala krisförvaltningen* har undergått vissa förändringar.

I anslutning till omorganisationen av den centrala krisförvaltningen på bränsleområdet hava de lokala organen på området erhållit en annan ställning. Tidigare lödo under vednämnden lokala organ, ett för varje län (vedkontor), med undantag för Stockholms stad och län samt Kristianstads och Malmöhus län, vilka hade gemensamma vedkontor. Genom beslut den 28 juni har Kungl. Maj:t förordnat, att kristidsstyrelserna skola från den 1 augusti 1940 biträda kommissionen vid genomförandet av erforderliga åtgärder för reglering av landets bränsleförsörjning. För handhavandet av berörda uppgift skall ett bränslekontor inrättas vid envar kristidsstyrelse.

Efter de här angivna förändringarna inom krisförvaltningen finnas för närvarande under folkhushållningsdepartementet följande centrala myndigheter och krisorgan, nämligen

rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap,
konjunkturinstitutet,
statens reservförrådsnämnd,
statens krigsförsäkringsnämnd,
statens industrikommission,
statens bränslekommission,
statens livsmedelskommission,
statens handelskommission,
statens trafikkommission,
statens priskontrollnämnd och
statens sockernämnd.

Inom dessa organ utser Kungl. Maj:t alla befattningshavare i ledande ställning och fastställer för dem jämte vissa andra chefstjänstemän särskilda arvoden enligt bedömande från fall till fall. För övriga hos vederbörande centrala krisorgan anställda befattningshavare gäller i flertalet fall av Kungl. Maj:t fastställd löneplan, omfattande sju lönegrupper. För varje krisorgan med fastställd löneplan har Kungl. Maj:t bestämt största antalet befattningshavare inom de två högsta lönegrupperna (VI och VII) innefattande befattningar såsom notarie, aktuarie, revisor och ingenjör respektive sekreterare, förste aktuarie, förste ingenjör och byrådirektör. Antalet befattningshavare den 15 december 1940 hos centrala krisorgan med av Kungl. Maj:t fastställd löneplan framgår av följande tablå:

Antalet befattningshavare den 15 december 1940 hos de centrala krisorganen med av Kungl. Maj:t fastställd löneplan.

	Krisorgan ¹					
	Industri-kommissionen	Bränsle-kommissionen	Livs-medels-kommissionen	Handels-kommissionen	Trafik-kommissionen	Pris-kontroll-nämnden
Lönegrupp i av Kungl. Maj:t fastställd löneplan						
I (175—275 kr./mån.) ..	48	13	83	48	7	2
II (225—325 kr./mån.) ..	29	41	32	11	4	1
III (275—375 kr./mån.) ..	6	20	11	8	—	2
IV (325—500 kr./mån.) ..	7	3	12	3	2	1
V (400—650 kr./mån.) ..	36	26	17	10	5	7
VI (550—800 kr./mån.) ..	12	14	10	4	1	1 ^a
VII (700—1 000 kr./mån.)	10	3	9	6	—	1
Befattningshavare med av Kungl. Maj:t fastställda arvoden.....	12	14	12	3	6	1
Summa befattningshavare³	160	134	186	93	25	16

Efter den sålunda lämnade redogörelsen har *departementschefen* anförd:

Efter vad nu kunde bedömas, torde en organisation för handläggning av de frågor, som nu ankomme på folkhushållningsdepartementet och därunder lydande myndigheter, bliva erforderlig även under budgetåret 1941/42.

Ehuru organisationen av krisförvaltningen numera måste anses hava vunnit en viss stadga och även syntes vara i stort sett väl lämpad för verkställande av hittills beslutade regleringsåtgärder, innebure detta icke att den nuvarande organisationen kunde anses vara slutgiltigt uppbyggd. I den mån krisen skärptes eller förhållandena eljest förändrades komme måhända nya utvidgningar eller omläggningar av organisationen att visa sig påkallade. På sätt hittills skett torde det böra ankomma på Kungl. Maj:t att fatta erforderliga beslut härom. Departementschefen förutsatte nu liksom föregående år, att, därest förändringar av en eller annan art i krisorganisationen bleve genomförda, de anslag för olika ändamål, rörande vilka departementschefen nu framlade förslag, finge tagas i anspråk för nära liggande ändamål.

De gjorda beräkningarna av anslagen till de olika krisorganen vore uppenbarligen i hög grad osäkra med hänsyn till det ovissa i den framtida krisutvecklingen. Som följd därav måste även granskningen av anslagsäskandena nu bliva summarisk. I samband med att Kungl. Maj:t ställde erforderliga medel till krisorganens förfogande borde därför en omsorgsfull prövning av det aktuella medelsbehovet äga rum. Det torde vara lämpligt att den tidrymd, för vilken medlen ställdes till förfogande, icke såsom hit-

¹ För rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap och konjunkturinstitutet gäller civila avlösningsreglementet. För reservförrådsnämnden, krigsförsäkringsnämnden och sockernämnden har särskild löneplan ej fastställts.

² Tjänstgör 2 tim. per dag.

³ Tillfälliga befattningshavare icke inberäknade.

tills varit vanligt bestämdes till budgetåret utan begränsades till en kortare tid, förslagsvis halvår.

Osäkerheten i bedömandet av för nästkommande budgetår förestående utgifter vidlådde icke endast anslagsberäkningarna för krisorganen utan även uppskattningen av de medel, som kunde bliva erforderliga för täckande av kostnader för olika av krisen betingade åtgärder inom folkhushållningens område. Avsevärda belopp torde komma att erfordras för sistnämnda ändamål. Departementschefen erinrade i detta sammanhang om att för innevarande budgetår anvisats betydande anslag i nu angivna syfte. Således hade för regleringen av försörjningen med fettämnen avsetts ett belopp av 46 000 000 kronor, vilken summa inginge i det under nionde huvudtiteln anvisade reservationsanslaget till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område. Vidare kunde påpekas att 1940 års urtima riksdag beviljat 34 000 000 kronor till Förmalningsersättningar under elfte huvudtiteln. Även för reglering av priserna å vissa jordbruksförnödenheter och andra varor torde i fortsättningen erfordras särskilda medel. I nuvarande läge föreläge icke någon som helst möjlighet att med tillförlitlighet beräkna kostnaderna för nästkommande budgetår för åtgärder av här antydd art. Det syntes därför lämpligt, att dessa kostnader finge bestridas från en särskild förskottsstat för försvarsväsendet m. m., rörande vilken förslag längre fram torde få föreläggas riksdagen.

I likhet med departementschefen vill utskottet understryka att, ehuru *Utskottet.* organisationen av krisförvaltningen numera måste anses hava vunnit en viss stadga och även synes i stort sett vara lämpad för verkställande av hittills beslutade regleringsåtgärder, detta icke innebär att organisationen kan anses slutgiltigt uppbyggd. Nya utvidgningar och omläggningar kunna i den mån krisen skärpes eller förhållandena eljest förändras visa sig påkallade. Det torde liksom hittills skett få ankomma på Kungl. Maj:t att fatta beslut beträffande erforderliga förändringar i krisorganisationen. Departementschefen har förutsatt att, därest dylika förändringar bliva genomförda, de anslag, rörande vilka departementschefen framlagt förslag under elfte huvudtiteln, finge tagas i anspråk för nära liggande ändamål. Utskottet har icke funnit anledning till erinran häremot.

Beräkningarna angående anslagsbehoven för de olika krisorganen för nästa budgetår äro — såsom departementschefen framhåller — i hög grad osäkra med hänsyn till det ovissa i den framtida krisutvecklingen. Till följd härav har departementschefens granskning av anslagsäskandena måst bliva summarisk. Det har givetvis under sålunda angivna förhållanden icke heller varit möjligt för utskottet att bilda sig en bestämd uppfattning angående den nu uppbyggda krisorganisationens ändamålsenlighet och effektivitet eller huruvida de av Kungl. Maj:t för olika ändamål under elfte huvudtiteln äskade anslagen äro lämpligt avvägda. Utskottet vill emellertid starkt understryka departementschefens uttalande därom, att i samband med att Kungl. Maj:t ställer erforderliga medel till krisorganens förfogande en omsorgsfull

prövning av de aktuella medelsbehoven bör äga rum. Utskottet utgår ifrån att härvid alla de besparings- och rationaliseringsmöjligheter, som det statsfinansiella läget kräver, bliva tillbörligen beaktade. Liksom departementschefen anser utskottet det lämpligt, att den tidrymd, för vilken medlen ställas till vederbörandes förfogande, icke såsom hittills bestämmes till budgetår utan begränsas till en kortare tid, förslagsvis ett halvt år.

I detta sammanhang får utskottet erinra att 1940 års lagtima riksdag i sin skrivelse nr 11 ifrågasatte, huruvida icke en närmare översyn av de principer, som kommit i tillämpning beträffande bestämmandet av arvoden och ersättningar vid krisorganen borde komma till stånd genom Kungl. Maj:ts försorg, varvid syntes böra eftersträvas att ernå en begränsning av utgifter för ifrågavarande ändamål till vad som kunde visa sig oundgängligen nödvändigt. Enligt vad utskottet har sig bekant har nämnda översyn vidtagits av Kungl. Maj:t. De nu utgående arvodena och ersättningarna hava blivit föremål för utskottets granskning. Ehuru vissa av dessa förmåner måste betecknas såsom förhållandevis höga har utskottet icke funnit sig böra resa någon invändning mot desamma, i sådana fall, då vederbörande helt ställt sin tid och arbetskraft till statens förfogande. I åtskilliga fall utgå emellertid för uppdrag av bisysselekaraktär arvoden och ersättningar med tämligen höga belopp. En viss reduktion av beloppen synes här kunna ifrågakomma, och utskottet förutsätter, att Kungl. Maj:t vid den i utsikt ställda omprövningen av medelsbehoven för nästa budgetår upptager detta spörsmål till förnyat bedömande.

Vad utskottet sålunda i anledning av departementschefens inledningsvis gjorda uttalanden anfört har utskottet härmed velat för riksdagen

omförmäla.

Folkhushållningsdepartementet.

1:o) **Folkhushållningsdepartementet: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 1, sid. 9 och 10), vilket innebär en anslagshöjning med 10 600 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för folkhushållningsdepartementet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1941/42:

1. Avlöning till departementschefen	kronor	24 000
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	»	57 700
3. Arvoden och särskilda ersättningar, be- stämda av Kungl. Maj:t	»	16 700
4. Avlöningar till icke-ordinarie personal, förslagsvis	»	58 700
5. Rörligt tillägg, förslagsvis	»	17 200

Summa kronor 174 300;

b) till *Folkhushållningsdepartementet*: Avlöningar för budgetåret 1941/42 anvisa ett *förslagsanslag* av 174 300 kronor.

2:o) **Folkhushållningsdepartementet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 2, sid. 11 och 12), vilket innebär en anslagsminskning med 3 500 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkhushållningsdepartementet*: *Omkostnader* för budgetåret 1941/42 anvisa ett *förslagsanslag* av 16 500 kronor.

Krisförvaltningen.

3:o) **Rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 3, sid. 12—21) föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1941/42, dels ock till Rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap: Avlöningar för budgetåret 1941/42 anvisa ett *förslagsanslag* av 24 200 kronor.

Den gällande *personalförteckningen* för rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap har följande utseende:

Tjänstemän å ordinarie stat:

Befattning	Lönegrad
1 kanslichef	B 2
1 avdelningschef	B 1
1 sekreterare	A 26
1 aktuarie	A 21
1 kanslibitråde	A 7
1 kontorsbiträde	A 4.
Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20:	
1 sekreterare	Eo 26.

Avlöningsstaten för innevarande budgetår slutar på ett belopp av 66 900 kronor. Kungl. Maj:ts förslag innebär sålunda en anslagsminskning med 42 700 kronor.

Vissa riktlinjer för rikskommissionens verksamhet och organisation under kristiden uppdrogos i 1940 års statsverksproposition under elffte huvudtiteln. Med godkännande av vad däri föreslagits beträffande verksamheten under budgetåret 1940/41 gjorde *riksdagen* i skrivelse nr 11 bland annat följande uttalande.

Enligt den för rikskommissionen gällande instruktionen bestode kommissionen av en ordförande och tio ordinarie ledamöter samt ett stort antal extra ledamöter. Med hänsyn till de reducerade arbetsuppgifter, som numera tillkomme kommissionen och i betraktande av den organisation, som upprättats för krisförvaltningen i dess helhet, ansåge riksdagen det knappast motiverat att en dylik omfattande överstyrelse för rikskommissionen upprätthölls. Riksdagen funne även kommissionens beteckning — rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap — numera oegentlig och ifrågasatte huruvida de arbetsuppgifter, som ankomme på kommissionen, icke lämpligen i stället borde anförtros åt andra organ, förslagsvis åt en fristående institution för uppskovsärendenas centrala handläggning och åt konjunkturinstitutet, till vilket kommissionens allmänna avdelning kunde anknytas. Det finge anses böra ankomma på Kungl. Maj:t att i samband med behandlingen av anslagsäskandena till 1941 års riksdag taga ifrågasvarande spörsmål under närmare omprövning.

Vidkommande kostnadsberäkningarna för rikskommissionen för budgetåret 1940/41 förutsatte riksdagen, att Kungl. Maj:t hade för avsikt att vidtaga en av förhållandena påkallad nedsättning av arvodet till kommissionens ordförande.

Av statsrådsprotokollet över folkhushållningsärenden för den 3 januari 1941 inhämtas bland annat följande:

Genom beslut den 21 juni 1940 uppdrog Kungl. Maj:t åt *särskilda sakkunniga* att verkställa utredning i de av riksdagen i dess ovannämnda skrivelse nr 11/1940 berörda hänseendena. Dessa sakkunniga hava föreslagit vissa åtgärder, vilka av Kungl. Maj:t vidtagits. Genom dessa har handläggningen av ärenden rörande uppskov från militärtjänstgöring i händelse av mobilisering eller förstärkt försvarsberedskap anförtrotts statens arbetsmarknadskommission, varigenom man vunnit den fördelen, att avgörandet av dessa ärenden förlagts till den myndighet, som har överblicken över arbetsmarknadsläget i allmänhet.

De sakkunniga hava vidare understrukit vikten av att de erfarenheter, som nu göras inom krisförvaltningen, tillgodogöras för ett framtida fullföljande av det ekonomiska försvarsberedskapsarbetet samt hava därvid, efter att hava framhållit, att intet av de för särskilda krisuppgifter inrättade krisorganen syntes lämpat för denna uppgift, förordat, att detta arbete alltjämt bibehölls inom rikskommissionen, varigenom ett underlag skulle kunna skapas för en framtida beredskapsplanering. Detta arbete borde ankomma på

rikskommissionens allmänna avdelning, vars överförande till annat krisorgan således icke borde ifrågakomma. Någon rubbning av rikskommissionens sammansättning eller ändring av dess namn syntes ej heller böra vidtagas.

De arbetsuppgifter, som efter de genomförda förändringarna skulle finnas kvar för handläggning inom rikskommissionens kansli, kunde synas i och för sig ej äga större omfattning än att de kunde anförtros åt annan myndighet, till vilken de å allmänna avdelningen placerade befattningshavarna provisoriskt överflyttades.

Frågan om bibehållandet under nuvarande kristid av rikskommissionens allmänna avdelning kunde dock bedömas ur ett vidare perspektiv med avseende fäst på möjligheten att utnyttja densamma för uppgifter, vilka syftade till att, med begagnande av de tillfällen till värdefulla erfarenhetsrön, som nu i rikt mått erbjöde sig, förbereda en framtida verksamhet på det ekonomiska försvarsberedskapsområdet. En viktig förutsättning för detta fortsatta beredskapsarbete vore uppenbarligen, att man under den nu rådande krisen i möjligaste mån samlade erfarenheterna från samhällslivets olika områden, i den mån dessa vore av intresse ur angivna synpunkt. Det syntes också vara väsentligen utifrån en sådan uppfattning som det tidigare fattade beslutet att rikskommissionen skulle utarbeta fortlöpande redogörelser för de statliga kristidsåtgärderna på folkhushållningens område hade motiverats.

Vissa översikter angående krisens återverkan på olika sidor av landets ekonomi hade redan offentliggjorts av konjunkturinstitutet. Dessa konjunkturrapporter kunde dock icke anses ersätta de åt rikskommissionen uppdragna redogörelserna för krisförvaltningen och krispolitiken. Medan i de förra översikterna huvudvikten vore lagd på analysen av konjunkturförloppet, borde de senare framför allt inriktas på att meddela sammanställningar av fakta, varigenom kunde åstadkommas ett uppslagsverk till tjänst för de statliga och kommunala myndigheter samt organisationer och enskilda, vilka i framtiden kunde ha anledning att göra sig förtrogna med de under kriget inträffade förändringarna och av statsmakterna vidtagna åtgärder.

Ifrågasätts kunde, huruvida det vore möjligt att från någon av de successivt upprättade krisorganisationerna vinna en bättre utsiktspunkt över det aktuella läget och en intimare kontakt med de i krisförvaltningen verksamma organen än vad den från det aktuella kristidsarbetet tämligen friställda rikskommissionen rimligtvis kunde vara i stånd till. Det syntes förhålla sig så, att de olika krisorganen, hur stora arbetsområden som än vore dem anförtrodda, vore så specialiserade på sina särskilda uppgifter, att man icke inom något av dem hade en mera fullständig överblick över hela situationen. Konjunkturinstitutets aktiva krafter vore numera uppdelade på olika institutioner, de flesta verksamma inom statens priskontrollnämnd. Den enda under krisen upprättade organisationen, som kunde anses hava beröring med hela arbetsfältet, vore statens informationsstyrelse. Huruvida det skulle vara lämpligt att förlägga arbetet med redogörelsens utarbetande till informationsstyrelsen syntes emellertid tvetsamt.

Det syntes emellertid böra övervägas, huruvida icke det arbete det här gällde skulle kunna utvidgas på ett sätt, som gjorde detsamma mera fruktbarande ur synpunkten att befrämja ett framtida fullföljande av det ekonomiska försvarsberedskapsarbetet. Uppenbart vore, att de anbefallda redogörelserna icke kunde innehålla på långt när allt som vore av värde att få bevarat. Skulle de redovisa alla de erfarenheter, som under denna tid

gjordes, bleve de alltför omfattande, även om man hölle sig blott till de sidor av krisförvaltningen, som utan olägenhet kunde offentliggöras. Det vore emellertid tydligt, att det därutöver vore åtskilliga erfarenheter och iakttagelser från krisförvaltningens olika arbetsområden, som det vore av stort intresse att nu samla för att ställa till det fortsatta beredskapsarbetets tjänst. Det nu pågående kriget hade trätt vårt land mycket närmare in på livet än det föregående och hade på olika sätt skapat ett försörjningsläge, som läte oss på ett mycket påtagligt sätt göra oss förtrogna med viktigare sidor av krigsekonomin och dess särskilda krav. Det förefölle då vara en naturlig och betydelsefull uppgift för rikskommissionen att bidra till att de erfarenheter härutinnan, som nu gjordes i vårt land, såvitt möjligt samlades och bevarades. Därigenom skulle arbetet på den ekonomiska försvarsberedskapens område erhålla konkreta utgångspunkter för fortsatt planering.

Det vore enligt utredningsmännens uppfattning betydelsefullt, om rikskommissionen redan nu inrättade sig för att genom tillvaratagande av aktuell material skapa underlaget för den framtida beredskapsplaneringen.

Vad sålunda anförts syntes giva vid handen, att ett överförande av rikskommissionens allmänna avdelning till annat organ inom krisförvaltningen för närvarande icke borde komma i fråga. Härför talade även det skälet, att det med hänsyn till kontinuiteten i det ekonomiska beredskapsarbetet borde vara ett intresse att för detta ändamål bevara en arbetande enhet. Allmänna avdelningen borde i främsta rummet fullfölja det uppdrag den redan erhållit genom utarbetande av de genom beslutet den 17 november 1939 anbefallda översikterna rörande de statliga kristidsåtgärderna m. m. Arbetet på hithörande område borde därjämte utvidgas och kompletteras genom inhämtande och sammanställande av erfarenhetsmaterial rörande det pågående kristidsarbetet, som kunde förutses tjäna till upplysning och vägledning vid framtida planläggningsarbete på den ekonomiska försvarsberedskapens område.

I sitt tidigare återgivna uttalande i skrivelsen nr 11 hade riksdagen be-
träffande själva kommissionen ifrågasatt en nedskärning av densamma samt en ändring i dess benämning. Med anledning härav hava utredningsmännen framhållit följande.

Själva rikskommissionen hade, alltsedan kommissionens verksamhet in-
skränkts, ej vidare sammanträtt. Den kvarstode emellertid formellt oför-
ändrad till sin sammansättning med det undantaget, att för ett antal för viss
tid utsedda extra ledamöter mandattiden utgått den 30 juni 1940 utan att
åtgärder vidtagits för uppdragets förlängning eller för utseende av ny leda-
mot.

Även om av kansliet blott återstode den allmänna avdelningen med dess
begränsade arbetsuppgifter, syntes klokheten bjuda att icke nu i övrigt rubba
den bestående organisationen. Här finge ock erinras om det uppdrag, som
den 30 juni 1939 givits rikskommissionen att verkställa utredning angående
omorganisation av kommissionen. Denna utredning vore avsedd att fullföl-
jas, när frågan om återupptagandet av rikskommissionens ordinarie arbets-
uppgifter bleve aktuell.

Med hänsyn till vad här anförts hade utredningsmännen icke ansett sig
böra föreslå vare sig någon rubbning i fråga om rikskommissionens sam-
mansättning eller någon ändring av dess namn.

Beträffande kommissionens ordförande har Kungl. Maj:t förordnat, att denne från och med den 15 september 1940 skall för fullgörandet av sitt ifrågavarande uppdrag äga åtnjuta ersättning i form av dagarvode efter de grunder, som enligt kungörelsen den 29 augusti 1921 med vissa bestämmelser angående kommittéer gälla för ordförande i kommitté.

Departementschefen har för egen del anfört i huvudsak följande:

De av de sakkunniga anförda synpunkterna hade ansetts giva vid handen, att det avsedda insamlandet av erfarenhetsrön för kommande beredskapsplaneringar lämpligen alltjämt borde ankomma på rikskommissionen och dess allmänna avdelning. På sätt de sakkunniga förordat torde någon förändring i kommissionens sammansättning eller dess benämning icke vara påkallad.

Personalbehovet inom kommissionen kunde, sedan uppskovsavdelningen från och med den 15 september 1940 överflyttats till arbetsmarknadskommissionen, således begränsas till den å allmänna avdelningen tjänstgörande kanslichefen och kanslibiträdet. För avlöningar åt dessa befattningshavare beräknades 19 300 kronor, varjämte för tillfällig arbetshjälp borde avses ett belopp av 1 500 kronor. I enlighet med av kommissionen gjord hemställan borde ersättning till kommissionens ordförande och sammanträdesarvoden till ledamöterna upptagas med 300 kronor för dagarvoden till ordföranden och 800 kronor för arvoden åt ledamöterna eller tillhopa 1 100 kronor. För rörligt tillägg slutligen kunde beräknas ett belopp av 2 300 kronor. Sammanlagt kunde anslaget således uppskattas till (19 300+1 500+1 100+2 300 =) 24 200 kronor.

Den nu gällande personalförteckningen för kommissionen syntes dock alltjämt böra vara oförändrad. Avlöningarna till å denna förteckning upptagen personal, vilken icke för närvarande tjänstgjorde inom rikskommissionen, utginge från vederbörandes tjänsteställe och behövde alltså icke belasta kommissionens avlöningsanslag. Ifrågavarande anslag borde bibehålla förslagsanslags natur. Därigenom skulle möjliggöras en återgång till kommissionen av nu avsedd personal, därest förhållandena skulle så påkalla.

Sedan huvuddelen av de arbetsuppgifter, som tidigare ankommit på rikskommissionen, överflyttats till olika krisorgan, består kommissionens kansli numera allenast av en allmän avdelning, upptagande en kanslichef och ett kanslibiträde. Såsom av den i det föregående lämnade redogörelsen framgår, har det ansetts lämpligt att insamlandet av erfarenhetsrön för kommande beredskapsplaneringar alltjämt borde ankomma på rikskommissionen och dess allmänna avdelning. Någon förändring i kommissionens sammansättning eller dess benämning har icke synts departementschefen påkallad.

Vad själva rikskommissionen beträffar erinrade 1940 års lagtima riksdag i sin skrivelse nr 11 att enligt den för kommissionen gällande instruktionen bestode kommissionen av en ordförande och tio ledamöter samt ett stort antal extra ledamöter. Med hänsyn till de reducerade arbetsuppgifter, som numera tillkomme kommissionen, och i betraktande av den organisation,

som upprättats för krisförvaltningen i dess helhet, ansåg riksdagen det knappast motiverat att en dylik omfattande överstyrelse för rikskommissionen skulle upprätthållas. Riksdagen fann även kommissionens beteckning — rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap — numera oegentlig. Vad riksdagen sålunda uttalat har enligt utskottets mening ytterligare accentuerats, sedan kommissionens uppskovsavdelning från och med den 15 september 1940 överförts till arbetsmarknadskommissionen och inom kommissionens kansli för närvarande allenast den allmänna avdelningen upprätthålles.

Utskottet får framhålla, att rikskommissionen enligt vad av ovannämnda statsrådsprotokoll framgår den 30 juni 1939 anbefallts verkställa utredning angående omorganisation av kommissionen. Denna utredning vore avsedd att fullföljas först när frågan om återupptagandet av kommissionens ordinarie arbetsuppgifter bleve aktuell. Enligt utskottets mening synas hittills kunna erfarenheter otvetydigt hava givit vid handen att en organisation, uppbyggd efter väsentligen andra riktlinjer än dem som varit bestämmande för rikskommissionens utformning, kräves för ett framtida övertagande av verksamheten på det ekonomiska försvarsberedskapsområdet. Utskottet finner därför skäl tala för att en utredning härom i god tid kommer till stånd och ifrågasättande organisation planlägges i syfte att underlätta en avveckling av den nuvarande krisorganisationen, när förhållandena så medgiva. I avvaktan på att resultatet av nämnda utredning föreligger torde den nu gällande personalförteckningen för rikskommissionen i enlighet med departementschefens förslag alltjämt böra bibehållas oförändrad.

Utskottet har beträffande den nuvarande allmänna avdelningen vid kommissionen icke kunnat undgå att finna kostnaderna för densammas upprätthållande förhållandevis höga i betraktande av de begränsade uppgifter, som ankomma å avdelningen. Utskottet anser sig böra ifrågasätta huruvida icke kanslichefen och kanslibiträdet kunde överföras förslagsvis till folkhushållningsdepartementet och därstädes utnyttjas jämväl för andra arbetsuppgifter än dem nu åliggande. Denna fråga torde böra bliva föremål för Kungl. Maj:ts närmare omprövning.

Emot de under denna punkt gjorda anslagsberäkningarna har utskottet ej funnit något att erinra.

Utskottet får, under återopande av vad sålunda anförts, hemställa,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1941/42:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor	19 300
2. Arvoden till kommissionens ordförande och ledamöter, förslagsvis	»	1 100
3. Avlöningar till tillfälligt anställd personal	»	1 500
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	»	2 300
	<hr/>	
	Summa kronor	24 200;

b) till *Rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap*: Avlöningar för budgetåret 1941/42 anvisa ett förslagsanslag av 24 200 kronor.

4:o) **Rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 4, sid. 21 och 22), vilket innebär en anslagsminskning med 18 300 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap*: Omkostnader för budgetåret 1941/42 anvisa ett förslagsanslag av 2 000 kronor.

5:o) **Konjunkturinstitutet: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 5, sid. 22—24), vilket innebär uppförande av ett förslagsanslag med nominellt belopp för ifrågavarande ändamål för nästa budgetår, varunder institutets personal beräknas liksom nu vara sysselsatt vid andra verk och avlönas medelst anslag till dessa verk, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Konjunkturinstitutet*: Avlöningar för budgetåret 1941/42 anvisa ett förslagsanslag av 100 kronor.

6:o) **Konjunkturinstitutet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 6, sid. 24), vilket innebär en anslagsminskning med 3 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Konjunkturinstitutet*: Omkostnader för budgetåret 1941/42 anvisa ett förslagsanslag av 3 000 kronor.

7:o) **Konjunkturinstitutet: Särskilda undersökningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 7, sid. 24), vilket innebär, att anslaget för

nästa budgetår liksom för det innevarande uppföres med ett nominellt belopp av 100 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Konjunkturinstitutet: Särskilda undersökningar* för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av 100 kronor.

8:o) **Statens reservförrådsnämnd: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 24, sid. 24—26), vilket innebär, att ett särskilt anslag uppföres för ifrågavarande ändamål, vilket för närvarande tillgodoses genom anvisande av medel från förslagsanslaget till Statlig lagerhållning: Statens reservförrådsnämnd, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens reservförrådsnämnd: Avlöningar* för budgetåret 1941/42 anvisa ett *förslagsanslag* av 175 000 kronor.

9:o) **Statens reservförrådsnämnd: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 9, sid. 26 och 27), hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens reservförrådsnämnd: Omkostnader* för budgetåret 1941/42 anvisa ett *förslagsanslag* av 40 000 kronor.

10:o) **Statens industrikommission: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 10, sid. 27—35) föreslagit riksdagen att till Statens industrikommission: Avlöningar för budgetåret 1941/42 anvisa ett förslagsanslag av 1 011 000 kronor.

Genom beslut den 23 augusti 1940 föreskrev Kungl. Maj:t, att för bestridande av industrikommissionens utgifter för avlöningar finge tagas i anspråk högst 863 000 kronor. Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag innebär en höjning av de för kommissionen beräknade anslagsmedlen med 148 000 kronor.

Utskottet. Utskottet har ansett sig böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag och hemställer förty,

att riksdagen må till *Statens industrikommission: Avlöningar* för budgetåret 1941/42 anvisa ett *förslagsanslag* av 1 011 000 kronor.

11:o) **Statens industrikommission: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 11, sid. 35—38) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens industrikommission: Omkostnader* för budgetåret 1941/42 anvisa ett *förslagsanslag* av 320 000 kronor.

12:o) **Statens bränslekommission: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 12, sid. 38—42) får utskottet, som beträffande bränslekommissionens uppgift hänvisar till den inledningsvis lämnade redogörelsen, hemställa,

att riksdagen må till *Statens bränslekommission: Avlöningar* för budgetåret 1941/42 anvisa ett *förslagsanslag* av 925 000 kronor.

13:o) **Statens bränslekommission: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 13, sid. 42—44) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens bränslekommission: Omkostnader* för budgetåret 1941/42 anvisa ett *förslagsanslag* av 405 000 kronor.

14:o) **Statens livsmedelskommission: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 14, sid. 44—49), vilket innebär en höjning med 76 000 kronor av de för kommissionens personal avsedda anslagsmedlen, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens livsmedelskommission: Avlöningar* för budgetåret 1941/42 anvisa ett *förslagsanslag* av 1 093 000 kronor.

15:o) **Statens livsmedelskommission: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 15, sid. 49—52), vilket innebär en höjning av de för kommissionens omkostnader beräknade anslagsmedlen med 1 426 000 kronor, huvudsakligen belöpande på kostnader för tryckning av ransoneringskort o. dyl., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens livsmedelskommission: Omkostnader* för budgetåret 1941/42 anvisa ett *förslagsanslag* av 1 680 000 kronor.

16:o) **Kristidsstyrelserna m. m.: Avlöningar. Kristidsstyrelserna m. m.: Omkostnader.** Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkterna 16 och 17) före-

slagit riksdagen i fråga om anslag till förevarande ändamål ävensom beträffande en av herr *E. Hansson* i Vännäsby *m. fl.* väckt motion II: 172 avger utskottet senare under riksdagen utlåtande, vilket härmed

anmäles.

17:o) **Statens handelskommission: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 18, sid. 60—62), vilket innebär en anslagshöjning med 23 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens handelskommission: Avlöningar* för budgetåret 1941/42 anvisa ett *förslagsanslag* av 430 000 kronor.

18:o) **Statens handelskommission: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 19, sid. 62 och 63), vilket innebär en anslagshöjning med 24 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens handelskommission: Omkostnader* för budgetåret 1941/42 anvisa ett *förslagsanslag* av 117 000 kronor.

19:o) **Statens trafikkommission: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 20, sid. 63—65) får utskottet, som beträffande trafikkommissionens uppgifter hänvisar till den inledningsvis lämnade redogörelsen, hemställa,

att riksdagen må till *Statens trafikkommission: Avlöningar* för budgetåret 1941/42 anvisa ett *förslagsanslag* av 210 000 kronor.

20:o) **Statens trafikkommission: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 21, sid. 65 och 66) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens trafikkommission: Omkostnader* för budgetåret 1941/42 anvisa ett *förslagsanslag* av 80 000 kronor.

21:o) **Statens priskontrollnämnd: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 22, sid. 66—69) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens priskontrollnämnd: Avlöningar* för budgetåret 1941/42 anvisa ett *förslagsanslag* av 121 000 kronor.

22:o) **Statens priskontrollnämnd: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 23, sid. 69 och 70) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens priskontrollnämnd: Omkostnader* för budgetåret 1941/42 anvisa ett *förslagsanslag* av 26 000 kronor.

23:o) **Statens sockernämnd.** Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 24) föreslagit riksdagen i fråga om anslag till förevarande ändamål avgiver utskottet senare under riksdagen utlåtande, vilket härmed

anmäles.

Statlig lagerhållning m. m.

24:o) **Omkostnader för statlig lagerhållning. Omkostnader för statlig inköps- och försäljningsverksamhet. Omkostnader i samband med inköp och inlösen av ved, m. m. Ersättning åt skogsvårdsstyrelser för visst biträde vid vedavverkning.** Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkterna 25—28) föreslagit riksdagen i fråga om anslag till förevarande ändamål avgiver utskottet senare under riksdagen utlåtande, vilket härmed

anmäles.

Diverse.

25:o) **Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond.** Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 29) föreslagit riksdagen i fråga om anslag till förevarande ändamål avgiver utskottet senare under riksdagen utlåtande, vilket härmed

anmäles.

26:o) **Bearbetning av uppgifter om fartygs positioner m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 30, sid. 86—88), vilket innebär en anslagsminskning med 2 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bearbetning av uppgifter om fartygs positioner m. m.* för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av 10 000 kronor.

27:o) **Kontroll och undersökning av gasgeneratoraggregat.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 31, sid. 88—91), vilket innebär en med 65 000 kronor minskad medelsanvisning till förevarande ändamål, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kontroll och undersökning av gasgeneratoraggregat* för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av 100 000 kronor.

28:o) **Åtgärder för ökad användning av inhemskt motorbränsle m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 32, sid. 91 och 92), vilket innebär, att ifrågavarande anslag överföres från nionde till elfte huvudtiteln och höjes med 150 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Åtgärder för ökad användning av inhemskt motorbränsle m. m.* för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av 250 000 kronor.

29:o) **Extra utgifter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 33, sid. 92), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Extra utgifter* för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av 100 000 kronor, dock att i anslaget må göras den jämkning, som erfordras för avjämnande av huvudtitelns slutsumma.

30:o) **Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 34, sid. 93), vilket innebär en anslagsminskning med 200 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1941/42 anvisa ett *förslagsanslag* av 2 200 kronor.

31:o) **Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 35, sid. 93), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1941/42 anvisa ett *förslagsanslag* av 1 000 kronor.

32:o) **Kristillägg**. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 36, sid. 93) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kristillägg* för budgetåret 1941/42 anvisa ett *förslagsanslag* av 6 000 kronor.

Stockholm den 28 mars 1941.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Joh. Nilsson* i Malmö, *Oscar Olsson, Pauli, Bernhard Nilsson, Bergman, Torsten Ström, Lindström, Heiding, Andrén, Sven Larsson* och *friherre De Geer*; samt

från andra kammaren: herrar *Jonsson* i Eskilstuna, *Eriksson* i Stockholm, *Svensson* i Grönvik, *Andersson* i Prästbol, *Danielsson, Ward, Persson* i Falla, *Lindberg* i Umeå, *Isacsson, Holmdahl, Andersson* i Södergård och *Viklund*.
